

HINTOJEN NOUSU JA EPÄVARMUUS TAITTAVAT TALOUSKASVUN

Investoinnit lähtivät hyvin käyntiin koronasta toivuttaessa. Kysyntä on ylittänyt tarjonnan ja yritykset ovat pyrkineet lisäämään kapasiteettia. Nyt kuitenkin sodan ja pörssien laskun aiheuttama epävarmuus sekä koron nousu vähentävät investointeja. Rakentaminen on kuitenkin edelleen hyvässä vauhdissa, mutta senkin vauhti hiipunee, kun epävarmuus saa ihmiset varovaisiksi kodin vaihtamisessa.

Hinnat nousevat nyt nopeammin kuin pitkiin aikoihin. Ensimmäiseksi hinnan nousu näkyi bensapumpulla, mutta nyt hintojen nousu on nähtävissä myös ruokakaupassa. Palkkojen nousu on selvästi hitaampaa kuin hintojen, joten monessa kotitaloudessa joudutaan miettimään tarkasti kulutusta. Hintojen nousu syö kotitalouksien ostovoimaa ja hidastaa talouskasvua selvästi.

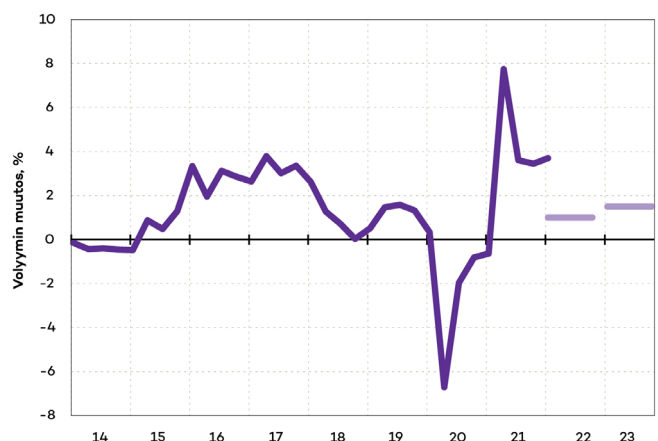
Onneksi työmarkkinoilla tilanne on vielä hyvä. Avoimia työpaikkoja on runsaasti tarjolla ja työttömyysaste laskee edelleen. Työllisyysaste on jo korkeampi kuin koskaan aiemmin Suomessa. Työllisyyden paraneminen ja korona-ajalta kertyneet säästöt pehmentävät hintojen nousun vaikutusta kulutukseen.

Maailmalla kamppaillaan samojen ongelmien kanssa kuin Suomessa. Monessa Euroopan maassa tilanne on kotitalouksille vieläkin pahempi, koska energian kulutuksesta iso osa on kaasua, jonka hinta on noussut huimasti. Kiinassa ongelmia lisää maan tiukka koronapolitiikka. Kiinan koronasuluilla on iso vaikutus koko maailman kysyntään ja tarjontaan. Sulut näkyvät Suomessakin esimerkiksi kalliimpina tavaroina.

Ongelmat maailmalla näkyvät meillä hintojen nousun lisäksi myös viennin hiipumisena. Vientiä laskee myös Venäjän viennin romahtaminen, kuljetusten kallistuminen ja logistiikkaketjujen ongelmat.

Epävarmuus maailmantilasta onkin nyt poikkeuksellisen suurta ja se näkyy taloudessa. Hyvin paljon on kiinni siitä, miten sotatilanne kehittyy. Jos sota loppuisi pikaisesti, varsinkin energian hinta laskisi, epävarmuus hellittäisi ja jälleenrakennus alkaisi. Tämä siivittäisi talouden Euroopassa uudelleen vauhtiin. Valitettavasti tämä ei ole todennäköistä ja sodan seuraukset heikentävät taloutta vielä pitkään.

Bruttokansantuote

Lähde: Tilastokeskus, POP Pankki.

HINNAT NOPEASSA NOUSUSSA

Tänä vuonna inflaatio on keskimäärin noin 6,5 prosenttia. Toukokuun inflaatioluku oli jo yli 7 prosenttia, ja kesällä nähtäneen hintojen nopeaa nousua. Inflaativauhti alkaa kuitenkin loppuvuotta kohden hiipua. Ensi vuonna hintojen nousutahti on selvästi hitaampaa, mutta kuitenkin edelleen nopeampaa kuin mihin viime vuosina on totuttu.

Ensimmäiseksi kuluttajille hintojen nousu on näkynyt bensiinin hinnassa. Öljyn hinta nousi ensin, koska kysyntä toipui nopeasti koronasta ja samalla tuottajamaat rajoittivat tuotannon kasvua. Ukrainan sota vauhditti öljyn hinnan nousua merkittävästi. Bensiinin hinnan nousua ei kuitenkaan kokonaisuudessaan selitä yksin öljyn kallistuminen. Myös euro on heikentynyt, mikä on nostanut eurohintoja. Lisäksi jalostuksen ja jakelun marginaali on kasvanut selvästi.

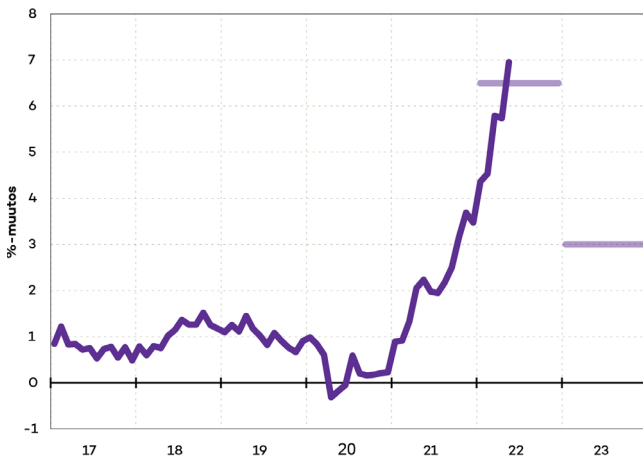
Näin korkea bensiinin, ja energian hinta laajemminkin, vaikuttaa kuitenkin myös sen kulutukseen. Hinnan nousun myötä talouskasvu hidastuu, mikä vähentää kulutusta. Lisäksi kuluttajat ja yritykset siirtyvät muihin energianlähteisiin. Tämä on näkynyt

esimerkiksi sähköautojen suosion kasvuna. Korkea hinta lisää myös öljyn tuotantoa. Kaikki nämä ovat omiaan laskemaan öljyn ja sitä kautta bensiinin hintaa.

Ruuan hinnan nousun taustalla on osittain energian hinnan nousu ja sota. Maatalouden kulut ovat nousseet erittäin voimakkaasti. Varsinkin lannoitteet ovat kallistuneet huomattavasti. Ensinnäkin sen takia, että lannoitteita tehdään maakaasusta, jonka hinta on moninkertaistunut. Toiseksi sota antoi lisävaikutusta hintojen nousulle, koska Venäjä ja Ukraina ovat huomattavia lannoitteiden ja niiden raaka-aineiden tuottajia. Lisäksi sota on vaikuttanut myös suoraan varsinkin viljojen hintoihin, sillä Venäjä ja Ukraina ovat erittäin merkittäviä viljan viejämaita.

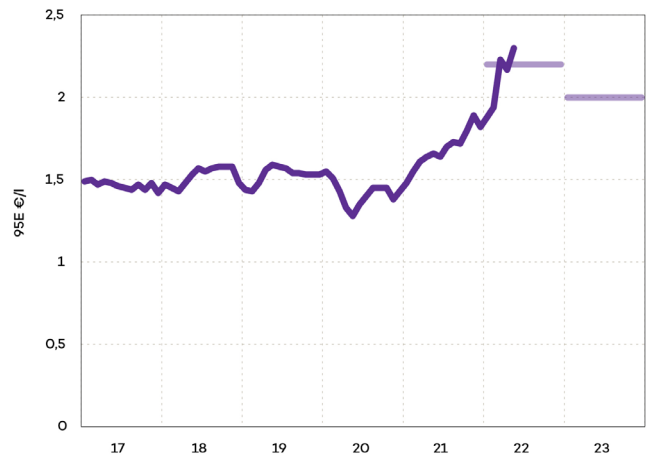
Toisaalta ruuan hintaan on vaikuttanut myös sääolosuhteet. Esimerkiksi kahvin hintaa on nostanut huonon sään aiheuttama heikko sato. Keväällä ennätysheiteitä on nähty ympäri maailmaa, ja liiallinen kuumuus uhkaakin tämän vuoden satoja.

Kuluttajahinnat

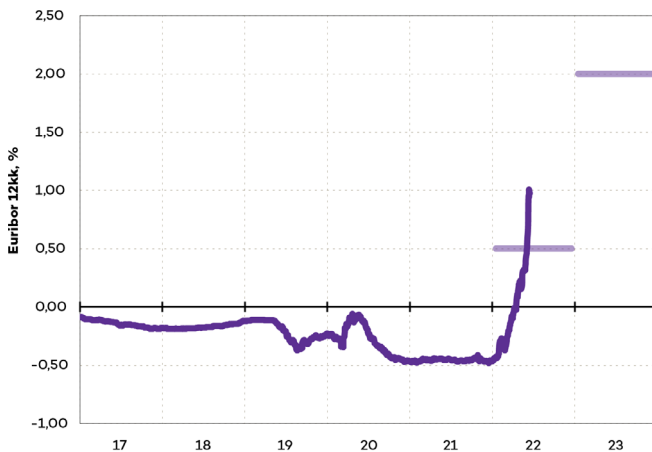
Lähde: Tilastokeskus, POP Pankki.

Bensiinin keskihinta

Lähde: Tilastokeskus, POP Pankki.

Lyhyet korot

Lähde: Suomen pankki, POP Pankki.

Hintojen nousu on saanut myös korot pitkästä ajasta nousuun. Asuntolainojen viitekorkona käytetty 12 kuukauden Euribor alkoi kohota vuoden alussa, kun odotukset Euroopan keskuspankin koronnostosta heräsivät. Ensimmäinen nosto nähdäänkin kesällä ja niitä luultavasti jatketaan syksyllä. Markkinakorot jatkavatkin nousua ja syksyllä ollaan reilusti yli prosentin korossa ja ensi vuonna nähdään yli kahden prosentin korkoja.

Uusien asuntolainojen korkojen nousu on ollut selvästi maltillisempaa kuin euriborin. Korot ovat myös nousseet selvästi jälkijunassa hintojen nousuun nähden ja korkeammista nimellisistä koroista huolimatta reaalikorko on päinvastoin laskenut.

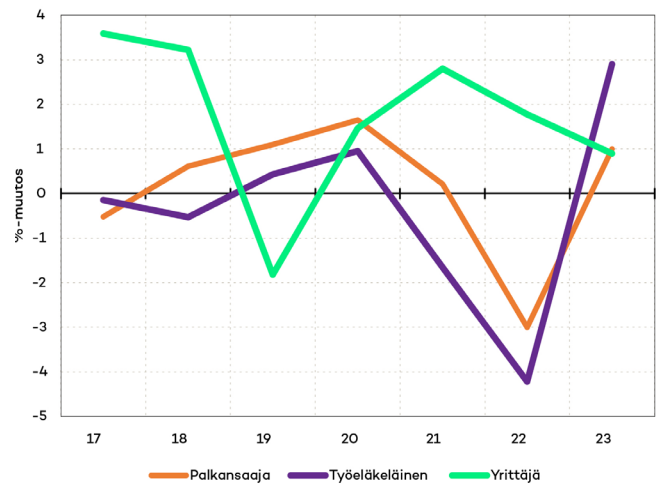
HINTOJEN NOUSU SYÖ OSTOVOIMAA

Kuluttajahinnat nousevat selvästi enemmän kuin palkansaajien ansiot. Tänä vuonna sopimuskorotukset ovat reilun kahden prosentin suuruiset. Hyvä työllisyystilanne lisää palkkaliikettä, joten nimelliset ansiotulot kasvavat enemmän kuin pitkiin aikoihin, yli kolme prosenttia. Kun hinnat kuitenkin nousevat yli kuusi prosenttia laskevat reaalitytulot noin kolme prosenttia. Palkansaajien kannalta ensi vuonna tilanne on selvästi parempi. Nimellisten ansiotulojen nousu jatkuu, mutta hinnat nousevat selvästi vähemmän. Kotitalouksien ostovoima kasvaakin noin prosentin, mikä lisää kulutusta.

Työeläkeläisten reaalitytuloissa on suuret muutokset tänä ja ensi vuonna. Ensin reaalitytulot laskevat noin neljä prosenttia ja kasvavat ensi vuonna noin kolme prosenttia. Työeläkkeet määräytyvät pääosin edellisen vuoden inflaation perusteella ja tämän vuoden hintojen voimakas nousu näkyykin ensi vuonna suurena nousuna eläkkeissä. Eläkkeet kasvavatkin poikkeuksellisesti enemmän kuin palkat.

Yrittäjien tulokehitys on keskimäärin selvästi suotuisampaa kuin palkansaajien tai eläkeläisten. Yrittäjien tilanne vaihtelee kuitenkin suuresti alan mukaan. Osa yrittäjistä hyötyy selvästi hintojen noususta, osa taas kärsii. Valitettavasti suurimmat hyötyjät hintojen noususta ovat ennen muuta öljyntuottajat.

Reaalitytulojen muutos

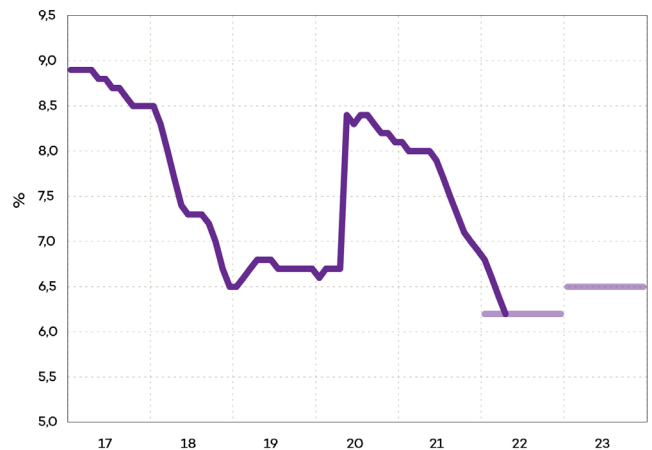
Lähde: Tilastokeskus, Suomen Yrittäjät, POP Pankki.

TYÖLLISYYSTILANNE KÄÄNTYY HEIKOMMAKSI

Työpaikkoja on nyt tarjolla ennätysmäisen paljon. Työllisyys onkin kasvanut reippaasti. Työllisiä on nyt yli 100 000 enemmän kuin ennen koronakriisiä ja työllisyysaste on noussut 74 prosenttiin. Samoin työttömyys on vähentynyt ja työttömyysaste on laskenut alle 6,5 prosentin, jossa se kävi alimmillaan ennen koronakriisiä.

Työllisyystilanteen paraneminen jatkuu vielä kesän yli. Erityisesti terveydenhuollossa, mutta myös monilla palvelualoilla, on paljon täyttämättömiä työpaikkoja. Hintojen nousun heikentäessä ostovoimaa monet kotitaloudet joutuvat vähentämään kulutusta. Tämä on näkynyt jo selvästi kaupassa, jonka myynnin määrä on vähentynyt alkuvuonna selvästi. Kulutuksen vähentyminen niin Suomessa kuin maailmalla alkaa näkyä myös työllisyysdessa loppuvuonna ja varsinkin ensi vuonna. Työttömyys kääntyykin lievään kasvuun.

Työttömyysaste, trendi

Lähde: Tilastokeskus, POP Pankki.

HINTOJEN NOUSU LISÄÄ MAATALOUDEN KUSTANNUKSIA

Venäjän hyökkäys Ukrainaan ravistelee ruokajärjestelmää maailmanlaajuisesti. Kustannusten nousu koettelee sekä maataloutta että elintarviketeollisuutta myös Suomessa ja epävarmuus markkinoilla on tällä hetkellä suurta. Ruuan tuotannon turvaaminen suomalaisen huoltovarmuuden näkökulmasta onkin noussut aktiiviseen julkiseen keskusteluun tässä kriisitilanteessa.

Maatalouden tuotantopanosten hintojen nousu kiihtyi jo vuoden 2021 syksyllä ja Venäjän hyökättyä Ukrainaan hintojen nousu kiihtyi entisestään. Lannoitteiden hinta yli kaksinkertaistui kevään aikana, myös rehujen ja energian hinta nousi voimakkaasti. Tuotantopanosten hintojen nousu heikentää maatilojen kannattavuutta edelleen.

Hintojen nousun vaikutukset vaihtelevat kuitenkin suuresti tuotannonaloittain.

Ukrainassa käytävä sota on nostanut viljan maailmanmarkkinahinnan huippulukemiin, ja vaikutukset näkyvät vielä pitkään viljan maailmanmarkkinoilla. Viljanviljelyssä tulot kasvavatkin. Maidontuotannossa voimakas tuotantokustannusten nousu voi kiihdyttää tilojen lopettamista. Maidon tuotannon arvioidaan laskevan noin kolme prosenttia tänä vuonna. Tuotantopanosten hintojen nousu koettelee voimakkaasti lihan tuotantotiloja ja vaarana on usean tilan tuotannon lopettaminen. Maidon ja lihan tuottajahintojen nousupaineet ovat edelleen vahvoja, vaikka kevään aikana tuottajahinnat ovat nousseet merkittävästi.

POP PANKIN ENNUSTELUVUT 2022—2023

	2020	2021	2022e	2023e
Bruttokansantuote, %-muutos	-2,2	3,0	1,0	1,0
Tuonti	-5,8	5,6	1,5	1,0
Vienti	-6,8	5,6	-1,0	1,0
Kulutus	-2,7	3,2	1,2	1,5
yksityinen	-4,1	3,6	1,0	1,2
julkinen	0,5	2,7	1,5	2,0
Investoinnit	-0,5	1,1	2,0	-0,3
yksityiset	-3,1	4,6	2,0	-1,0
julkiset	11,1	-12,7	2,0	3,0
Inflaatio, %	0,3	2,2	6,5	3,0
Työttömyysaste, %	7,7	7,7	6,2	6,5
Vaihtotase, % BKT:sta	-0,3	0,9	-0,5	-0,2
Bensa (€/l)	1,53	1,41	2,20	2,00
Korko, 12kk (%)	-0,2	-0,3	0,5	2,0